

Teachingninja.in

Latest Govt Job updates

Private Job updates

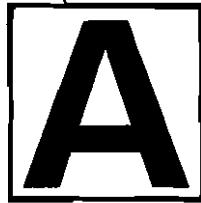
Free Mock tests available

Visit - teachingninja.in

MPSC ASO

**Previous Year Paper
Mains 2019 Paper-II**

प्रश्नपुस्तिका - II

सामान्य क्षमता चाचणी व पदाच्या कर्तव्यासाठी

आवश्यक ज्ञान

एकूण प्रश्न : 100
एकूण गुण : 100

वेळ : 1 (एक) तास

सूचना

- (1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 100 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकदून लगेच बदलून घ्यावी.
- (2) आपला परीक्षा-क्रमांक हा चौकोनांत न विसरता बॉलपेनने लिहावा.
- (3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे न विसरता नमूद करावा.
- (4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तर सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वांत योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.
- (ब) आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताढून पहावा.
- (5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नाकडे घालावे. अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतपे सोईस्कर ठरेल.
- (6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.
- (7) प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच “उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वांत योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चार चुकीच्या उत्तरांसाठी एका प्रश्नाचे गुण वजा करण्यात येतील”.

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षेकाक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुराविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या “परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82” यातील तरुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षांच्या कारवासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रुपये दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत आधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बालगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृद्धापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृद्धापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरुद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

1. _____ आणि _____ हे दोघे मुंबईतील बांधकाम कंत्राटदार होते. त्यांना विचारांचा प्रसार करण्यासाठी छपाई माध्यमाचे महत्त्व कळले असल्यामुळे त्यांनी सत्यशोधक समाजाला वृत्तपत्र व नियतकालिके छापण्यासाठी एक छापखाना भेट दिला.

- (1) तुकाराम पडवळ आणि कृष्णराव भालेकर
- (2) व्यंकू बाळोजी कालेवार आणि रामय्या व्यंकय्या अय्यावारू
- (3) गणपतराव पाटील आणि कृष्णराव भालेकर
- (4) ज्याया कराडी लिंगू आणि जयसिंगराव सायबू वडनाला

_____ and _____ were two Building Contractors in Mumbai who realised the importance of modern print media in the spread of ideas and donated a printing press to the Satyashodhak Samaj so that the Samaj could publish their books and journals.

- (1) Tukaram Padval and Krishnarao Bhalekar
- (2) Vyanku Baloji Kalewar and Ramayya Vyankayya Ayyawaru
- (3) Ganpatrao Patil and Krishnarao Bhalekar
- (4) Jaaya Karadi Lingu and Jaysingrao Saibu Vadnala

2. _____ यांना इंग्लंडमध्ये कायद्याचे शिक्षण घेण्यासाठी प्रतिष्ठीत शिवाजी शिष्यवृत्ती प्राप्त झाली होती.

(1) खुदीराम बोस	(2) गोपाळ कृष्ण गोखले
(3) विनायक दामोदर सावरकर	(4) श्यामजी कृष्ण वर्मा

_____ got the prestigious Shivaji scholarship to go to England for studying law.

(1) Khudiram Bose	(2) Gopal Krishna Gokhale
(3) Vinayak Damodar Savarkar	(4) Shyamji Krishna Varma

3. डॉ. आंबेडकरांनी नेतृत्व केलेल्या चळवळीची त्यांच्या कालानुक्रमानुसार मांडणी करा.

अ. काळाराम मंदिर सत्याग्रह	ब. चौदार तळे सत्याग्रह
क. मनुस्मृती दहन	ड. धर्मांतर चळवळ

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ, ब, क, ड
- (2) ब, क, अ, ड
- (3) अ, क, ब, ड
- (4) ब, क, ड, अ

Arrange these movements led by Dr. Ambedkar in their chronological order.

a. Kalaram Mandir Satyagraha	b. Chowdar Tank Satyagraha
c. Burning the text of Manusmriti	d. Movement of religious conversion

Answer options :

- (1) a, b, c, d
- (2) b, c, a, d
- (3) a, c, b, d
- (4) b, c, d, a

4. प्रसिद्ध विचारवंत आणि तत्त्वज्ञ तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांनी भारतीय प्रबोधनाची चर्चा करताना आपल्या लेखामध्ये महाराष्ट्रातील _____ ची तुलना युरोपातील धर्मसुधारणा चळवळीशी केली आहे.

(1) भक्ती चळवळ	(2) राष्ट्रीय चळवळ
(3) ब्राह्मणेतर चळवळ	(4) आदिवासींची चळवळ

Noted philosopher and public intellectual Tarkateerth Laxmanshastri Joshi, in his article discussing the Indian Renaissance, compared the _____ in Maharashtra with the Protestant Reformation in Europe.

(1) Bhakti Movement	(2) National Movement
(3) Non-Brahmin Movement	(4) Tribal Movement

5. कामगार हितवर्धक सभेचे संस्थापक कोण होते ?

- (1) नारायण मेघाजी लोखंडे
- (2) एस.एन. भालेराव
- (3) श्रीपाद अमृत डांगे
- (4) भिवाजी नरे

The founder of Kamgar Hitvardhak Sabha is

- (1) Narayan Meghaji Lokhande
- (2) S.N. Bhalerao
- (3) Shripad Amrit Dange
- (4) Bhivaji Nare

6. पुढीलपैकी कोणत्या नाटकावर इंग्रज सरकारने बंदी घातली नव्हती ?

(1) कीचकवध	(2) दंडधारी
(3) विजय तोरण	(4) तृतीय रत्न

Which of the following plays was *not* prescribed by the British government ?

(1) Keechakvadh	(2) Dandadhari
(3) Vijay Toran	(4) Tritiya Ratna

7. _____ यांना राजद्रोहात्मक पुस्तक छापल्याबद्दल दोन वर्षे सक्तमजुरीची शिक्षा झाली होती. काही अटी मान्य केल्यास त्यांची मुक्तता करण्याचा प्रस्ताव इंग्रज सरकारने 1924 मध्ये ठेवला. परंतु त्यांनी सशर्त सुटका करून घेण्यास नकार दिला.

(1) हसरत मोहानी	(2) रंगराव दिवाकर
(3) रामभाऊ प्रधान	(4) बी.जी. हॉर्निमन

_____ was sentenced to two years of rigorous imprisonment for publishing a seditious book. The British government in 1924, offered to set him free, provided he was to accept certain conditions, however he refused such a conditional release.

(1) Hasrat Mohani	(2) Rangrao Diwakar
(3) Rambhau Pradhan	(4) B.G. Horniman

काच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

8. महात्मा फुले यांच्याबाबत पुढीलपैकी कोणते विधान असत्य आहे ?

- (1) त्यांनी बालहत्या प्रतिबंधक गृह स्थापन केले.
- (2) त्यांनी जातिभेद विवेकसार हे पुस्तक लिहिले.
- (3) त्यांना मोरो विडूल वाळवेकर यांनी मदत केली.
- (4) त्यांनी सत्यशोधक समाज स्थापन केला.

Which of the following statements about Mahatma Phule is **not true** ?

- (1) He started a shelter for prevention of infanticide.
- (2) He authored the book 'Jati Bhed Vivek Saar'.
- (3) He was supported in his work by Moro Vitthal Walvekar.
- (4) He founded Satyashodhak Samaj.

9. मुंबई प्रांताच्या कायदेमंडळाने प्राथमिक शिक्षण सक्तीचे करणारा एक कायदा संमत केला, परंतु ते केव्हापासून सक्तीचे करणार आणि सक्ती करण्याची जबाबदारी कोणाची हे नक्की नसल्यामुळे त्यावर _____ यांनी कडक टीका केली.

(1) र.पु. परांजपे	(2) सीताराम केशव बोले
(3) चिमणलाल सेटलवाड	(4) भी.रा. आंबेडकर

The Bombay Provincial Legislative Council passed an act concerning compulsory primary education but did not define any deadline nor specified the responsibility of education and hence invited strong criticism from _____

(1) R.P. Paranjpe	(2) Sitaram Keshav Bole
(3) Chimanlal Setalvad	(4) B.R. Ambedkar

10. इंग्रज सरकार आणि भारतातील राजेशाही प्रातांमध्ये वित्तीय संबंध कसे असावेत याबाबत शिफारसी करण्यासाठी _____ यांच्या अध्यक्षतेखाली त्रिसदस्य समिती नेमली होती.

(1) डब्ल्यू.एस. होल्ड्सवर्थ	(2) सिडनी पील
(3) रशब्रुक विलिअम्स	(4) हारकोर्ट बट्टलर

A three-member commission appointed to make recommendations regarding the financial relations between the princely states and the British government in India was headed by _____

(1) W.S. Holdsworth	(2) Sidney Peel
(3) Rushbrook Williams	(4) Harcourt Butler

11. संविधान सभेच्या मसुदा समितीचे अध्यक्ष म्हणून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची निवड _____ या दिवशी करण्यात आली.

(1) 20 ऑगस्ट 1947 (2) 29 ऑगस्ट 1947
 (3) 14 नोव्हेंबर 1947 (4) 24 सप्टेंबर 1947

Dr. Babasaheb Ambedkar was chosen as the Chairman of Drafting Committee of the Constituent Assembly on _____

(1) 20th August 1947 (2) 29th August 1947
 (3) 14th November 1947 (4) 24th September 1947

12. विधानसभा अध्यक्षाची कार्ये आहेत

अ. विधानसभेच्या बैठकीचे अध्यक्ष स्थान भूषविणे.
 ब. कामकाजाच्या नियमाचा अर्थ लावणे व त्याची अंमलबजावणी करणे.
 क. सभागृहाच्या विविध समित्यांच्या अध्यक्षांची नेमणूक करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ, ब (2) फक्त अ, क
 (3) फक्त ब, क (4) वरीलपैकी सर्व

Functions of the Speaker of Legislative Assembly are

a. To preside over the meetings of the Legislative Assembly.
 b. To interpret rules of business and enforce them.
 c. To appoint the chairman of different committees of the House.

Answer options :

(1) Only a, b (2) Only a, c
 (3) Only b, c (4) All of the above

13. 123 क्रमांकाचे संविधान दुरुस्ती विधेयक 2017 कशाशी संबंधित आहे ?

(1) संसदेमध्ये महिलांना आरक्षण
 (2) भारतीय संविधानाच्या सहाव्या परिशिष्टात दुरुस्ती
 (3) राष्ट्रीय मागासवर्गीय आयोगाला संवैधानिक दर्जा देणे
 (4) भारतीय संविधानाच्या 8 व्या परिशिष्टातील 'ओरिया' या भाषेच्या बाबत बदल करून ते 'ओडिया' असे करणे

The 123rd Constitution Amendment Bill 2017 is dealing with

(1) Women reservations in Parliament
 (2) Amendment to 6th Schedule of Constitution of India
 (3) Granting National Commission on Backward Classes (NCBC) constitutional status
 (4) Substituting the name of the language which appeared as 'Oriya' in the 8th Schedule of the Constitution of India with 'Odia'

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

14. भारताच्या सर्वोच्च न्यायालया संबंधी चूकीचे विधानने पुढील विधानांमधून शोधा.

अ. सध्याच्या नव्या वास्तूत जाईपर्यंत सर्वोच्च न्यायालय संसदीय इमारती मधेच कार्यरत होते.

ब. भारतीय संविधानाने सर्वोच्च न्यायालयातील न्यायाधीशांची संज्ञा वाढविणे हे कार्य संसदेवर सोपवले आहे.

क. सर्वोच्च न्यायालय अस्तित्वात येण्यापूर्वी 1937 ते 1950 पर्यंत फेडरल कोर्ट ऑफ इंडिया हे त्याच्या जागी कार्यरत होते.

ड. भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाचे कामकाज फक्त इंग्रजी आणि हिंदी भाषातूनच चालते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ, ब (2) फक्त ड (3) क, ड (4) फक्त अ

Find the *incorrect* statement/s about Supreme Court of India (SCI).

a. SCI functioned from the Parliamentary House till it moved to the present building.

b. The Constitution of India has left it to the Parliament to increase the number of judges of SCI.

c. Prior to SCI, from 1937 to 1950 the Federal Court of India was in place of it.

d. The proceedings of the Supreme Court of India are conducted in English and Hindi only.

Answer options :

(1) a, b (2) Only d (3) c, d (4) Only a

---

15. राज्यघटनेच्या 'प्रस्तावने' बाबत खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर नाही?

(1) ती पं. जवाहरलाल नेहरू यांनी तयार केलेल्या व मांडलेल्या 'उद्दिष्टांच्या ठरावावर' आधारित आहे.

(2) 1995 मधील भारतीय जीवन विमा निगम खटल्यात 'प्रस्तावना' हा राज्यघटनेचा एकात्मिक भाग आहे असे सर्वोच्च न्यायालयाने प्रतिपादन केले.

(3) 1975 च्या 42 व्या घटनादुरुस्ती कायद्यान्वये प्रस्तावनेत – समाजवादी, धर्मनिरपेक्ष व एकता या तीन नवीन शब्दांचा समावेश करण्यात आला आहे.

(4) प्रस्तावना हा कायदेमंडळाच्या अधिकाराचा स्रोतही नाही व त्याच्या अधिकारांवर बंधनेही घालत नाही.

Which one of the following statements about the 'Preamble' of the Constitution is *not* correct?

(1) It is based on the 'Objective Resolution' drafted and moved by Pandit Jawaharlal Nehru.

(2) In the LIC of India case (1995), the Supreme Court held that the 'Preamble' is an integral part of the Constitution.

(3) The 42nd Amendment Act of 1975 added three new words – Socialist, Secular and Unity to the Preamble.

(4) It is neither a source of power to legislature nor a prohibition upon the powers of legislature.

16. भारतीय संघराज्याबाबत तजांनी केलेल्या वर्णनाबाबत जोड्या लावा :

अ. के.सी. व्हीअर	I. सौदारत संघराज्य
ब. ग्रॅन्व्हील आॅस्टीन	II. सहकारी संघराज्य
क. मॉरीस जोन्स	III. निम-संघराज्य
ड. आयव्हर जेनिंग्ज	IV. प्रबळ केन्द्रीय प्रवृत्तीचे संघराज्य

पर्यायी उत्तरे :

अ	ब	क	ड
(1) I	II	III	IV
(2) III	II	I	IV
(3) IV	III	II	I
(4) III	II	IV	I

Match the pairs regarding comments of experts about the Indian Federation :

a. K.C. Wheare	I. Bargaining federation
b. Granville Austin	II. Co-operative federation
c. Morris-Jones	III. Quasi-federal
d. Ivor Jennings	IV. Federation with a strong centralising tendency

Answer options :

a	b	c	d
(1) I	II	III	IV
(2) III	II	I	IV
(3) IV	III	II	I
(4) III	II	IV	I

काढ्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

17. जीवित आणि व्यक्तिगत स्वातंत्र्याचे संरक्षण (अनुच्छेद-21) या हक्कामध्ये _____ चा समावेश होतो.

- अ. संपाद्या हक्क
- ब. परदेशगमन करण्याचा हक्क
- क. जीवनावश्यक बाबीसंदर्भात कैद्यांचा हक्क
- ड. बोनसचा हक्क
- इ. एकांतवासाच्या शिक्षेविरुद्धाचा हक्क

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ, ब (2) ब, क, ई (3) अ, ब, ड (4) क, ड, ई

The scope of Right to life and personal liberty (Article 21) includes :

- a. Right to strike
- b. Right to go abroad
- c. Prisoners right to have necessities of life
- d. Right to bonus
- e. Right against solitary confinement

Answer options :

(1) a, b (2) b, c, e (3) a, b, d (4) c, d, e

18. खालीलपैकी कोणते विधान चूकीचे आहे ? (महाराष्ट्राच्या संदर्भात)

- (1) विधान परिषदेच्या अध्यक्षास पांच पेक्षा जास्त नाहीत इतके सदस्य 'अंदाज समितीवर' प्रतिनिधीत्व करण्यासाठी नामनिर्देशित करावे लागतात.
- (2) विधान परिषदेच्या अध्यक्षास पांच पेक्षा जास्त नाहीत इतके सदस्य 'पंचायती राज' समितीवर नामनिर्देशित करावे लागतात.
- (3) विधान परिषदेच्या अध्यक्षास पांच पेक्षा जास्त नाही इतके सदस्य 'सार्वजनिक उपक्रम' समितीवर प्रतिनिधीत्व करण्यासाठी नामनिर्देशित करावे लागतात.
- (4) वरीलपैकी एकही नाही

Which one of the following statements is *false* ? (With reference to Maharashtra)

- (1) The Chairman of the Legislative Council has to nominate not more than five members to represent on the 'Estimate Committee'.
- (2) The Chairman of the Legislative Council has to nominate not more than five members on the committee on 'Panchayati Raj'.
- (3) The Chairman of the Legislative Council has to nominate not more than five members to represent on the committee on 'Public Undertakings'.
- (4) None of the above

19. भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेद 51A मध्ये खालीलपैकी कोणत्या मूलभूत कर्तव्यांचा समावेश करण्यांत आलेला नाही?

- अ. आपल्या संमिश्र संस्कृतीच्या समृद्ध वारशांचे मोल जाणून तो जतन करणे.
- ब. विज्ञाननिष्ठ दृष्टिकोन, मानवतावाद आणि शोधकबुद्धी व सुधारणावाद यांचा विकास करणे.
- क. राष्ट्रीय दृष्ट्यांची असल्याचे घोषित केलेली स्मारके, स्थळे आणि वस्तु यांचे संरक्षण.
- ड. मादक पेये व आरोग्यास अपायकारक अशी अंमली द्रव्ये यांच्या सेवन करण्यावर बंदी आणणे.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ, ब आणि क
- (2) ब, क आणि ड
- (3) क आणि ड
- (4) फक्त ब

Which of the following is/are *not* included us Fundamental Duties in Article 51A of the Constitution of India ?

- a. To value and preserve the rich heritage of the country's composite culture.
- b. To develop the scientific temper, humanism and the spirit of inquiry and reform.
- c. To protect monuments, places and objects of artistic or historic significance which are declared to be of national importance.
- d. To prohibit the consumption of intoxicating drinks and drugs which are injurious to health.

Answer options :

- (1) a, b and c
- (2) b, c and d
- (3) c and d
- (4) Only b

20. राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्वामधील खालीलपैकी कोणते कलम हे न्याययंत्रणा कार्यकारी विभागापासून पृथक ठेवण्यासंबंधी आहे ?

- (1) 47
- (2) 48
- (3) 49
- (4) 50

Which one of the following Articles of the Directive Principles of State Policy deals with the separation of judiciary from executive ?

- (1) 47
- (2) 48
- (3) 49
- (4) 50

कचव्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

21. जोड्या लावा – (संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील वृत्तपत्रे)

‘अ’ (वृत्तपत्र)	‘ब’ (संपादक / मालक)
अ. प्रबोधन	I. दिनु रणदिवे
ब. नवयुग	II. केशव ठाकरे
क. प्रभात	III. वालचंद कोठारी
ड. संयुक्त महाराष्ट्र पत्रिका	IV. प्रल्हाद अत्रे

पर्यायी उत्तरे :

अ	ब	क	ड
(1) III	IV	I	II
(2) II	III	IV	I
(3) II	IV	III	I
(4) IV	II	I	III

Match the pairs – (Newspapers in Samyukta Maharashtra Movement)

‘A’ (Newspaper)	‘B’ (Editor / Owner)
a. Prabodhan	I. Dinu Randive
b. Navyug	II. Keshav Thakre
c. Prabhat	III. Walchand Kothari
d. Samyukta Maharashtra Patrika	IV. Pralhad Atre

Answer options :

a	b	c	d
(1) III	IV	I	II
(2) II	III	IV	I
(3) II	IV	III	I
(4) IV	II	I	III

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

22. संवैधानिक तरतूदीच्या संदर्भात, खालील जोड्या योग्यपणे जुळवा :

‘अ’ (कलमे)   ‘ब’ (तरतूदी)

अ. कलम 153	I. विधानसभेचा अध्यक्ष व उपाध्यक्ष
ब. कलम 178	II. राज्याचा महाधिकर्ता
क. कलम 171	III. राज्याकरीता राज्यपाल असणे
ड. कलम 165	IV. विधान परिषदे ची रचना

खालील दिलेल्या संकेतातून योग्य उत्तर निवडा :

पर्यायी उत्तरे :

अ	ब	क	ड
(1) III	I	IV	II
(2) IV	II	I	III
(3) III	II	IV	I
(4) I	IV	II	III

Match the following pairs correctly regarding Constitutional provisions :

‘A’ (Articles)   ‘B’ (Provisions)

a. Article 153	I. The Speaker and Deputy Speaker of the Legislative Assembly
b. Article 178	II. Advocate-General for the State
c. Article 171	III. There shall be a Governor for each State
d. Article 165	IV. Composition of the Legislative Council

Choose the correct answer from the codes given below :

Answer options :

	a	b	c	d
(1)	III	I	IV	II
(2)	IV	II	I	III
(3)	III	II	IV	I
(4)	I	IV	II	III

कच्च्या कापासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

23. योग्य कथन ओळखा.

- अ. संयुक्त महाराष्ट्र समितीची स्थापना एस.एम. जोशी यांच्या अध्यक्षतेखाली पुणे येथे 6 फेब्रुवारी, 1956 रोजी झाली.
- ब. भारतीय जनसंघ, शेड्यूल कास्ट फेडरेशन आणि हिंदू महासभा हे संयुक्त महाराष्ट्र समितीमध्ये सामील झाले होते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ	(2) फक्त ब
(3) अ आणि ब दोन्ही	(4) अ आणि ब दोन्ही नाही

Select the correct statement.

- a. Samyukta Maharashtra Samiti was established under the chairmanship of S.M. Joshi in Pune on 6 February, 1956.
- b. Bhartiya Jansangh, Schedule Caste Federation and Hindu Mahasabha were involved in Samyukta Maharashtra Samiti.

Answer options :

(1) Only a	(2) Only b
(3) Both a and b	(4) Neither a nor b

24. खालीलपैकी कोणते विधान चूकीचे आहे ?

- अ. अध्यादेशाने – संसदेच्या कायद्यापेक्षा अधिक प्रमाणात मूलभूत हक्कांचे उल्लंघन केले जावू शकत नाही.
- ब. अध्यादेश – पूर्वलक्षी प्रभावाचा किंवा संसदेचा कोणताही कायदा दुर्स्त करणारा किंवा रद्द करणारा असू शकतो.
- क. अध्यादेशाचा अधिकार राष्ट्रपती मंत्रीमंडळाच्या सल्लग्याशिवाय वापरु शकतात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ	(2) फक्त ब	(3) फक्त क	(4) कोणतेही नाही
------------	------------	------------	------------------

Which one of the following statements is *incorrect* ?

- a. An ordinance cannot contravene the Fundamental Rights any more than an act of Parliament.
- b. An ordinance may be retrospective or may amend or repeal any act of Parliament itself.
- c. The power of ordinance can be exercised by the President without the advice of the Council of Ministers.

Answer options :

(1) Only a	(2) Only b	(3) Only c	(4) None of the above
------------	------------	------------	-----------------------

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ, ब (2) क, ड (3) अ, ब, क (4) ब, क, ड

Which States abolished the Legislative Council in India ?

Answer options :

(1) a, b   (2) c, d   3) a, b, c   (4) b, c, d

26. भारताच्या 'महान्यायवादी' बाबत खालील विधाने विचारात घ्या :

अ. ते पाच वर्षांच्या कार्यकाळासाठी पदावर राहतात.
ब. ते राष्ट्रपतीची मर्जी असे पर्यंत पदावर राहतात.
क. ते संसद सदस्यांचे विशेषाधिकार मिळण्यास पात्र असतात.
ड. ते शासनासाठी पूर्ण वेळ सल्लागार अथवा शासकीय सेवकही नाहीत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधाने अ, ब बरोबर आहेत
(2) विधाने ब, क, ड बरोबर आहेत
(3) विधाने ब, क बरोबर आहेत
(4) विधाने अ, ब, क, ड बरोबर आहेत

Consider the following statements about the 'Attorney General' of India :

- a. He holds office for a term of five years.
- b. He holds office during the pleasure of the President.
- c. He is entitled to the privileges of a member of Parliament.
- d. He is not a whole-time counsel for the Government nor a Government servant.

Answer options :

- (1) Statements a, b are correct
- (2) Statements b, c, d are correct
- (3) Statements b, c are correct
- (4) Statements a, b, c, d are correct

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

27. कार्यकाळानुसार योग्य क्रम लावा (महाराष्ट्राचे राज्यपाल) :

अ. विजयालक्ष्मी पंडीत

ब. डॉ. शंकर दयाल शर्मा

क. पी.सी. अलेक्झांडर

ड. पी.व्ही. चेरीयन

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ, ब, क, ड

(2) अ, ब, ड, क

(3) अ, ड, ब, क

(4) अ, क, ब, ड

Arrange in an appropriate order according to the tenure (Governors of Maharashtra) :

a. Vijayalaxmi Pandit

b. Dr. Shankar Dayal Sharma

c. P.C. Alexander

d. P.V. Cherian

Answer options :

(1) a, b, c, d

(2) a, b, d, c

(3) a, d, b, c

(4) a, c, b, d

28. खालील जोड्या योग्यपणे जुळवा :

कलमे

तरतुदी

अ. कलम – 54

I. केंद्रीय कार्यकारी सत्ता राष्ट्रपतीचे ठिकाणी विहीत असेल

ब. कलम – 53

II. भारताच्या राष्ट्रपती ची निवडणूक साठी निर्वाचक मंडळ

क. कलम – 58

III. भारताच्या राष्ट्रपती वरील महाभियोग प्रक्रिया

ड. कलम – 61

IV. भारताच्या राष्ट्रपती ची निवडणूकी संबंधी ची पात्रता

खालील दिलेल्या संकेतातून योग्य उत्तर निवडा :

पर्यायी उत्तरे :

अ   ब   क   ड

(1) IV   III   I   II

(2) II   I   IV   III

(3) III   II   IV   I

(4) I   IV   III   II

Match the following pairs correctly :

Articles

Provisions

a. Article – 54   I. The Executive power of the Union shall be vested in the President

b. Article – 53   II. The electoral college for the election of the President of India

c. Article – 58   III. Impeachment process of the President of India

d. Article – 61   IV. Qualification for the election of President of India

Choose the correct answer from the codes given below :

Answer options :

  a   b   c   d

(1) IV   III   I   II

(2) II   I   IV   III

(3) III   II   IV   I

(4) I   IV   III   II

29. योग्य कथन/ने ओळखा.

- अ. रोजगार हमी योजना समितीची स्थापना महाराष्ट्र राज्य विधिमंडळाने 1972 मध्ये केली.
- ब. रोजगार हमी योजनेचा आरंभ महाराष्ट्रामध्ये 1975 मध्ये झाला.
- क. रोजगार हमी योजना समितीमध्ये एकूण सदस्य संख्या 25 आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ, ब (2) फक्त ब, क (3) फक्त क (4) फक्त ब

Select the correct statement/s.

- a. Employment Guarantee Scheme Committee was established by Maharashtra State Legislature on 1972.
- b. Employment Guarantee Scheme was initiated in Maharashtra on 1975.
- c. Total number of members in Employment Guarantee Scheme Committee are 25.

Answer options :

(1) Only a, b (2) Only b, c (3) Only c (4) Only b

30. राज्याच्या मुख्य सचिवा संबंधी खालील विधाने विचारात घ्या :

- अ. ते राज्य सनदी सेवेचे प्रमुख म्हणून कार्यरत असतात.
- ब. ते संकटकालीन प्रमुख प्रशासक म्हणून कार्यरत असतात.
- क. ते विभागीय परिषदेचे (Zonal Council) मुख्य सचिव म्हणूनही कार्यरत असतात.
- ड. ते राज्य आणि केन्द्र शासनातील संपर्क साधण्याचे प्रमुख साधन म्हणून कार्यरत असतात.
- ई. ते उर्वरीत कार्याचा वारस (Residual Legatee) म्हणून कार्यरत असतात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधाने अ, ब, क, ड बरोबर आहेत (2) विधाने ब, क, ड, ई बरोबर आहेत
 (3) विधाने अ, ब, ड, ई बरोबर आहेत (4) विधाने अ, ब, क, ई बरोबर आहेत

Consider the following statements about the Chief Secretary of State :

- a. He acts as the head of the State Civil Service.
- b. He acts as the crisis administrator in chief.
- c. He also acts as the Chief Secretary of the Zonal Council.
- d. He acts as the principal channel of communication between State and Central Government.
- e. He acts as the Residual Legatee.

Answer options :

(1) Statements a, b, c, d are correct (2) Statements b, c, d, e are correct
 (3) Statements a, b, d, e are correct (4) Statements a, b, c, e are correct

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

31. योग्य कथने ओळखा :

- अ. कोर्ट मार्शल बाबतचे सर्व अधिकार राष्ट्रपतीला आहे.
- ब. कोर्ट मार्शल बाबतचे काही अधिकार राज्यपालाला आहे.
- क. मृत्यु दंडाची शिक्षा राष्ट्रपती क्षमा करू शकतात.
- ड. मृत्यु दंडाची शिक्षा राज्यपाल सुद्धा क्षमा करू शकतात.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ, ब   (2) फक्त ब, ड   (3) फक्त अ, क   (4) फक्त क, ड

Select the correct statements :

- a. President has all powers of court-martial.
- b. Governor has some powers of court-martial.
- c. Death sentence can be pardoned by the President.
- d. Death sentence can also be pardoned by the Governor.

Answer options :

(1) Only a, b   (2) Only b, d   (3) Only a, c   (4) Only c, d

32. खालील विधाने विचारात घ्या :

- अ. संसदेने केलेला कोणताही कायदा राज्यक्षेत्राबाहेर अंमलात येवू शकेल या कारणावरून तो अवैध असल्याचे मानले जाणार नाही.
- ब. संसदेला एखाद्या राज्यामध्ये समाविष्ट नसलेल्या अशा भारताच्या राज्यक्षेत्राच्या कोणत्याही भागाकरिता कोणत्याही बाबीसंबंधी – मग अशी बाब राज्यसूचीत नमूद केलेली बाब असली तरी – कायदे करण्याचा अधिकार आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) विधान अ बरोबर	(2) विधान ब बरोबर
(3) दोन्हीही विधाने चूकीची	(4) दोन्हीही विधाने बरोबर

Consider the following statements :

- a. No law made by Parliament shall be deemed to be invalid on the ground that it would have extra-territorial operation.
- b. Parliament has the power to make laws with respect to any matter for any part of the territory of India not included in a State notwithstanding that such matter is a matter enumerated in the State List.

Answer options :

(1) Statement a is correct	(2) Statement b is correct
(3) Both the statements are false	(4) Both the statements are correct

33. जोड्या लावा (भारतातील उच्च न्यायालये) :

‘अ’ (उच्च न्यायालय)		‘ब’ (स्थापना)	
अ.	राजस्थान	I.	1975
ब.	सिक्कीम	II.	1949
क.	मध्य प्रदेश	III.	1936
ड.	दिल्ली	IV.	1966

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
(1)	I	II	III	IV
(2)	II	I	III	IV
(3)	I	II	IV	III
(4)	IV	III	II	I

Match the pairs (High Courts in India):

'A' (High Court)		'B' (Establishment Year)	
a.	Rajasthan	I.	1975
b.	Sikkim	II.	1949
c.	Madhya Pradesh	III.	1936
d.	Delhi	IV	1966

Answer options :

	a	b	c	d
(1)	I	II	III	IV
(2)	II	I	III	IV
(3)	I	II	IV	III
(4)	IV	III	II	I

34. सध्या महाराष्ट्र विधानसभेसाठी _____ मतदारसंघ हे अनुसूचित जातीसाठी राखीव आहेत आणि मतदारसंघ हे अनुसूचित जमातीसाठी राखीव आहेत.

(1) 33 - 14   (2) 15 - 16   (3) 29 - 25   (4) 26 - 27

At present _____ constituencies are reserved for Scheduled Caste and _____ are reserved for Scheduled Tribes of the Legislative Assembly of Maharashtra.

(1) 33 - 14   (2) 15 - 16   (3) 29 - 25   (4) 26 - 27

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

35. योग्य कथने ओळखा :

- अ. धन विधेयक सर्वप्रथम फक्त लोकसभेत मांडला जावू शकतो.
- ब. सामान्य विधेयक सर्वप्रथम लोकसभा किंवा राज्यसभा यापैकी कोणत्याही सभागृहात मांडला जावू शकतो.
- क. राष्ट्रपतीच्या शिफारसीने धन विधेयक संसदेमध्ये मांडता येवू शकतो.
- ड. सामान्य विधेयक हे राष्ट्रपतीच्या शिफारसीने संसदेमध्ये मांडता येवू शकतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ, ब	(2) फक्त क, ड
(3) फक्त अ, ब, क	(4) फक्त अ, ब, ड

Select the correct statements :

- a. A Money Bill can be introduced only in the Lok Sabha.
- b. An Ordinary Bill can be introduced either in the Lok Sabha or Rajya Sabha.
- c. A Money Bill can be introduced in Parliament on the recommendation of the President.
- d. An Ordinary Bill can be introduced in Parliament on the recommendation of the President.

Answer options :

(1) Only a, b	(2) Only c, d
(3) Only a, b, c	(4) Only a, b, d

36. खालीलपैकी कोणते विधान/ने चूकीची आहे/त ?

- अ. अनुच्छेद-365 देखील राष्ट्रपतीस राज्यात राष्ट्रपती राजवट लागू करण्याचा अधिकार प्रदान करते.
- ब. राष्ट्रपती राजवटीची घोषणा केल्यापासून एक महिन्याच्या कालावधीत त्या घोषणेला संसदेच्या दोन्ही सभागृहांनी मान्यता देणे अत्यावश्यक असते.
- क. जर संसदेच्या दोन्ही सभागृहांनी मान्यता दिली तर पुढील एक वर्षापर्यंत राष्ट्रपती राजवट लागू राहते.
- ड. राष्ट्रपती राजवट लागू करण्याचा निर्णय न्यायालय रद्द करू शकतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त ब	(2) फक्त ब आणि क	(3) फक्त क आणि ड	(4) फक्त अ आणि ड
------------	------------------	------------------	------------------

Which of the following statement/s is/are **not** correct ?

- a. Article-365 also empowers the President to issue a proclamation of President's Rule in a State.
- b. A proclamation of President's Rule must be approved by both the Houses of Parliament within one month.
- c. If approved by both the Houses of Parliament, the President's Rule continues for one year.
- d. The decision of imposing President's Rule can be struck down by the court.

Answer options :

(1) Only b	(2) Only b and c	(3) Only c and d	(4) Only a and d
------------	------------------	------------------	------------------

37. खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

- (1) राज्याच्या मंत्रिमंडळातील सदस्यांची संख्या मुख्यमंत्र्या व्यतिरिक्त विधानसभेच्या एकूण सदस्य संख्येच्या 15 टक्क्यांपेक्षा जास्त असता कामा नये.
- (2) राज्याच्या मंत्रिमंडळातील सदस्यांची संख्या मुख्यमंत्र्यासहित 12 पेक्षा कमी असता कामा नये.
- (3) दिल्हीच्या मंत्रिमंडळाची सदस्य संख्या विधानसभेच्या एकूण सदस्य संख्येच्या 15 टक्के निश्चित करण्यांत आली आहे.
- (4) वरीलपैकी एकही नाही

Which one of the following statements is **correct** ?

- (1) The total number of ministers, excluding the Chief Minister in a State shall not exceed 15 percent of the total strength of the Legislative Assembly.
- (2) The total number of ministers including the Chief Minister shall not be less than 12 in a State.
- (3) The strength of the Council of Ministers of Delhi is fixed at 15 percent of the total strength of the Legislative Assembly.
- (4) None of the above

38. खालीलपैकी कोणत्या घटक राज्यांचे राज्यसभेत केवळ एक सदस्य आहेत ?

- अ. अरुणाचल प्रदेश
- ब. गोवा
- क. हिमाचल प्रदेश
- ड. मिझोरम
- इ. उत्तरांचल

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ, ब, क	(2) फक्त ब, क, ड
(3) फक्त क, ड, इ	(4) फक्त अ, ब, ड

Which of the following States has only one member in Rajya Sabha ?

- a. Arunachal Pradesh
- b. Goa
- c. Himachal Pradesh
- d. Mizoram
- e. Uttaranchal

Answer options :

(1) Only a, b, c	(2) Only b, c, d
(3) Only c, d, e	(4) Only a, b, d

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

39. लोकसभेच्या निवडणूकीसाठी _____ नामांकन पत्र भरते जावू शकते.

- (1) भारतात राहणाऱ्या प्रत्येकाकडून
- (2) कोणत्याही भारतीय नागरिकाकडून
- (3) ज्या मतदार संघातून निवडणूक लढवायची आहे त्या मतदार संघातील रहिवासी कडून
- (4) कोणताही भारतीय नागरिक ज्याचे कोणत्याही संसदीय मतदार संघाच्या मतदारायादी मध्ये नाव नोंदविलेले आहे त्याकडून

For election to the Lok Sabha, a nomination paper can be filed by

- (1) anyone residing in India.
- (2) any citizen of India.
- (3) a resident of the constituency from which the election is to be contested.
- (4) a citizen of India whose name is enrolled in the electoral roll of any parliamentary constituency.

40. जोड्या लावा (राष्ट्रपतीचे अधिकार) :

‘अ’

- अ. भारताच्या संपूर्ण किंवा एखाद्या भागात आणीबाणी
- ब. महसुलाच्या वितरणावर बंधने किंवा प्रतिबंध
- क. मुलभूत अधिकाराच्या अंमलबजावणीस स्थगिती
- ड. वित्तीय आणीबाणीची घोषणा

‘ब’

- I. अनुच्छेद 360
- II. अनुच्छेद 354
- III. अनुच्छेद 352
- IV. अनुच्छेद 359

पर्यावी उत्तरे :

अ	ब	क	ड
(1) III	II	I	IV
(2) I	II	III	IV
(3) III	II	IV	I
(4) III	IV	II	I

Match the pairs (Powers of President) :

‘A’

- a. Emergency in the whole or part of India
- b. Restrict or prohibit the distribution of revenues
- c. Suspend the enforcement of fundamental rights
- d. To declare a financial emergency

‘B’

- I. Article 360
- II. Article 354
- III. Article 352
- IV. Article 359

Answer options :

a	b	c	d
(1) III	II	I	IV
(2) I	II	III	IV
(3) III	II	IV	I
(4) III	IV	II	I

41. संसद राज्य सूचीतील विषयाबाबत कायदा करू शकते जेव्हा
 अ. आर्थिक आणीबाणी लागू करण्यांत आलेली असेल.
 ब. एक किंवा अधिक राज्यांनी राज्य सूचीतील विषयासंबंधी कायदा करावा अशी संसदेला विनंती केल्यास.
 क. राष्ट्रीयदृष्ट्या महत्वाच्या असणाऱ्या विषयाबाबत राज्यसभेने तसा ठराव साध्या बहुमताने मंजूर केल्यास.
 वरीलपैकी कोणती विधान/ने वरोवर आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ, ब, क (2) फक्त अ
 (3) फक्त ब आणि क (4) वरीलपैकी एकही नाही

The Parliament can make a law on a subject in the State List when

a. a proclamation of Financial Emergency is in force.
 b. one or more States make a request to the Parliament to make a law on a State subject.
 c. Rajya Sabha passes a resolution by simple majority that such subjects have acquired national importance.

Which of the above statement/s is/are *correct* ?

Answer options :

(1) a, b, c (2) Only a
 (3) Only b and c (4) None of the above

42. संसदेचे अधिकार व कायें आहेत
 अ. सरकार स्थापन किंवा शेवट करणे.
 ब. माहिती मागविणे.
 क. सार्वजनिक निधिच्या खर्चावर देखरेख ठेवणे.
 ड. संविधानाचे संरक्षण करणे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ, ब, क (2) फक्त ब, क, ड
 (3) फक्त अ, क, ड (4) फक्त अ, ब, ड

The role and functions of the Parliament are

a. to form or end the Government.
 b. to call for information.
 c. to monitor the expenditure of public funds.
 d. to safeguard the Constitution.

Answer options :

(1) Only a, b, c (2) Only b, c, d
 (3) Only a, c, d (4) Only a, b, d

काळ्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

43. भारताच्या संचित निधीतील खर्च आकारणीमध्ये समावेश होवू शकतो

- अ. राष्ट्रपतीचे मानधन व भत्ते.
- ब. पंतप्रधानाचे मानधन व भत्ते.
- क. राज्यसभा सभापतीचे वेतन व भत्ते.
- ड. भारताचे नियंत्रक व महालेखा परीक्षकाचे वेतन व भत्ते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ, ब, क	(2) फक्त क, ड, ब
(3) फक्त अ, क, ड	(4) वरील सर्व

The expenditure charged on the Consolidated Fund of India shall include

- a. the emoluments and allowances of the President.
- b. the emoluments and allowances of the Prime Minister.
- c. the salary and allowances of the Chairman of the Council of State.
- d. the salary and allowances of the Comptroller and Auditor General of India.

Answer options :

(1) Only a, b, c	(2) Only c, d, b
(3) Only a, c, d	(4) All of the above

44. नियंत्रक व महालेखा परीक्षक यांचे वेतन आणि भत्ते

- (1) भारताच्या सरन्यायधीशांशी सल्लामसलत करून राष्ट्रपतीकडून निश्चित केले जाते.
- (2) संसदेकडून निश्चित केले जाते.
- (3) केन्द्रीय मंत्रीमंडळाशी सल्लामसलत करून राष्ट्रपतीद्वारे निश्चित केले जाते.
- (4) केन्द्रीय मंत्रीमंडळाकडून निश्चित केले जाते.

The salary and allowances of the Comptroller and Auditor General

- (1) are determined by the President in consultation with the Chief Justice of India.
- (2) are determined by the Parliament.
- (3) are determined by the President in consultation with the Union Council of Ministers.
- (4) are determined by the Union Council of Ministers.

45. जोड़या लावा (लोकसभा सदस्य) :

‘अ’ (घटक राज्य)	‘ब’ (सदस्य संख्या)
अ. हिमाचल प्रदेश	I. 2
ब. जम्मू व कश्मीर	II. 4
क. उत्तराखण्ड	III. 5
ड. गोवा	IV. 6

पर्यायी उत्तरे :

अ	ब	क	ड
(1) IV	III	II	I
(2) II	IV	III	I
(3) II	I	III	IV
(4) I	IV	II	III

Match the pairs (Member of Lok Sabha) :

‘A’ (State)	‘B’ (No. of members)
a. Himachal Pradesh	I. 2
b. Jammu and Kashmir	II. 4
c. Uttarakhand	III. 5
d. Goa	IV. 6

Answer options :

a	b	c	d
(1) IV	III	II	I
(2) II	IV	III	I
(3) II	I	III	IV
(4) I	IV	II	III

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

46. 'स्थानिक शासन' ह्या विषयाचा समावेश भारतीय संविधानाच्या 7 व्या सूचीतील _____ यादीमधे करण्यात आला आहे ?

(1) संघ (2) राज्य
(3) समवर्ती (4) उर्वरीत अधिकार

'Local government' is included in the _____ list in the 7th Schedule of the Indian Constitution.

(1) Union (2) State
(3) Concurrent (4) Residual Powers

47. महानगरपालिका आयुक्तांसंबंधी विधानापैकी अचूक विधाने निवडा.

अ. महानगरपालिकेच्या बैठकांमध्ये आयुक्त चर्चेत सहभागी होऊ शकतात.
ब. या बैठकांमध्ये आयुक्ताना मत देण्याचा अधिकार नाही.
क. आयुक्त या बैठकांमध्ये कोणताही प्रस्ताव मांडू शकत नाहीत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ, ब आणि क (2) फक्त अ आणि ब
(3) फक्त अ आणि क (4) फक्त ब आणि क

Find the **correct** statements from below about Commissioner of Municipal Corporation.

a. The Commissioner can participate in discussions in the meetings of the Corporation.
b. The Commissioner cannot vote in these meetings.
c. The Commissioner cannot make any proposition in the meetings.

Answer options :

(1) a, b and c (2) Only a and b
(3) Only a and c (4) Only b and c

48. राष्ट्रीय ग्राम स्वराज अभियान या योजने संबंधी चुकीचे विधान/ने निवडा.

अ. या योजनेचे केंद्र निहाय आणि राज्य निहाय असे दोन भाग आहेत.
ब. राज्य निहाय भागात केंद्र-राज्य वाटणीचे गुणोत्तर 60 : 40 आहे.
क. ईशान्य भारत आणि डोंगराळ राज्यासाठी केंद्र-राज्य वाटणीचे गुणोत्तर 90 : 10 असे आहे.
ड. सर्व केंद्रशासीत प्रदेशासाठी वाटणीचे गुणोत्तर 80 : 10 आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ, ब, क आणि ड (2) फक्त ब आणि क
(3) फक्त क आणि ड (4) फक्त ड

Find the **incorrect** statement/s about Rashtriya Gram Swaraj Abhiyan.

a. The scheme consists of Central and State components.
b. The Centre-State sharing pattern for the State component is in the ratio of 60 : 40.
c. In North-East and Hilly States, Centre-State sharing pattern is in the ratio of 90 : 10.
d. For all UTs the sharing pattern is in the ratio of 80 : 10.

Answer options :

(1) a, b, c and d (2) Only b and c
(3) Only c and d (4) Only d

49. कटक मंडळविषयक चुकीचे/चुकीची विधान/विधाने निवडा.

अ. 'कटक क्षेत्रांचे स्थानिक स्वशासन' भारतीय संविधानाच्या समवर्ती सूची मध्ये समाविष्ट आहे.
 ब. कटक मंडळे ही लोकशाही स्वरूपाची यंत्रणा असून ती निर्देशीत क्षेत्राच्या नागरी प्रशासनाशी संबंधित आहे.
 क. लोकसंख्येनुसार कटक मंडळाचे तीन प्रकार आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ, ब आणि क (2) फक्त अ आणि क (3) फक्त ब आणि क (4) फक्त अ
 Find the **incorrect** statement/s about Cantonment Boards.

a. 'Local Self Government in Cantonments' is included in the concurrent list in the Indian Constitution.
 b. Cantonment Boards are democratic bodies which look after the municipal administration of notified areas.
 c. There are three population-wise categories of Cantonment.

Answer options :

(1) a, b and c (2) Only a and c (3) Only b and c (4) Only a

50. पंचायत प्रक्रांति सूचीच्या संदर्भात पुढील विधानांतून चुकीचे विधान निवडा.

(1) या सूचीच्या आधारे राज्यांनी पंचायती राज संस्थांच्या सक्षमीकरणात किती प्रगती केली आहे याचा आढावा घेता येतो.
 (2) पंचायती राज खाते आणि राष्ट्रीय उपयोजित अर्थशास्त्र संशोधन परिषद यांनी ही सूची तयार केली आहे.
 (3) या सूचीद्वारे पंचायती राज संस्थांची कार्ये, वित आणि कर्मचारी यांचे मोजमाप केले जाते.
 (4) ही सूची नीति आयोग व ग्रामीण विकास खाते यांनी तयार केली आहे.

With reference to Panchayat Devolution Index, find the **incorrect** statement.

(1) The Index assesses how far the States have progressed in empowering Panchayati Raj.
 (2) The Ministry of Panchayati Raj and the National Council of Applied Economics Research have prepared the Index.
 (3) The Index measures the functions, finance and functionaries of the Panchayati Raj Institutions.
 (4) The Index was prepared by the NITI Aayog and the Ministry of Rural Development.

51. भारतीय राज्यघटनेच्या बाराव्या अनुसूचीमध्ये कोणत्या विषयांचा समावेश होतो ?

अ. स्ते आणि पूल ब. अग्नीशमन सेवा
 क. झोपडपट्टी पुनर्विकास ड. टपाल सेवा

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ, ब आणि ड (2) फक्त ब, क आणि ड
 (3) फक्त अ, क आणि ड (4) फक्त अ, ब आणि क

Which subjects are included in 12th Schedule of the Indian Constitution ?

a. Roads and bridges b. Fire services
 c. Slum improvements d. Postal services

Answer options :

(1) Only a, b and d (2) Only b, c and d
 (3) Only a, c and d (4) Only a, b and c

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

52. नगरपालिकेसंदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :

- अ. “अ” वर्ग नगरपालिकेमध्ये 38 ते 65 सदस्य असतात.
- ब. “ब” वर्ग नगरपालिकेमध्ये 23 ते 37 सदस्य असतात.
- क. “क” वर्ग नगरपालिकेमध्ये 17 ते 23 सदस्य असतात.
- ड. “ड” वर्ग नगरपालिकेमध्ये 11 ते 17 सदस्य असतात.

बरीलपैकी कोणते विधाने ब्रोब्डर आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ, ब आणि क	(2) फक्त ब, क आणि ड
(3) फक्त अ, क आणि ड	(4) फक्त अ, ब आणि ड

Consider the following statements regarding the Municipal Councils :

- a. There are 38 to 65 members in “A” Class Municipal Councils.
- b. There are 23 to 37 members in “B” Class Municipal Councils.
- c. There are 17 to 23 members in “C” Class Municipal Councils.
- d. There are 11 to 17 members in “D” Class Municipal Councils.

Which of the following statements given above are *correct* ?

Answer options :

(1) Only a, b and c	(2) Only b, c and d
(3) Only a, c and d	(4) Only a, b and d

53. अशोक मेहता समितीच्या शिफारसी संदर्भात खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने असत्य आहे/त ?

- अ. अशोक मेहता समितीने त्रिस्तरीय पंचायती राज व्यवस्था निर्मितीची शिफारस केली.
- ब. न्याय पंचायतीची वेगळी व्यवस्था ठेवण्यात यावी.
- क. जिल्हा परिषदेला जिल्हा स्तरीय आर्थिक नियोजनासाठी जबाबदार ठरविण्यात यावे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ	(2) फक्त अ आणि ब
(3) फक्त ब	(4) फक्त ब आणि क

Which of the following statement(s) regarding the Ashok Mehta Committee is/are *incorrect* ?

- a. The Ashok Mehta Committee recommended the creation of a three-tier system of Panchayati Raj.
- b. Nyay Panchayat should be kept as separate bodies.
- c. Zila Parishad should be made responsible for economic planning at the district level.

Answer options :

(1) Only a	(2) Only a and b
(3) Only b	(4) Only b and c

54. उपविभागीय अधिकाऱ्याची कार्ये _____ आहेत.

- अ. महसुली बाबीचे पर्यवेक्षण व तपासणी करणे
- ब. जमीनी हक्कासंबंधीच्या वादांबाबत निर्णय देणे
- क. जिल्हाधिकाऱ्यांना शास्त्र परवाना मिळण्याबाबत शिफारसी करणे
- ड. शाळा प्रशासनाची तपासणी करणे

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ, ब आणि क	(2) फक्त अ, ब आणि ड
(3) फक्त अ, क आणि ड	(4) फक्त ब, क आणि ड

Duties of the Sub-Divisional Officer are _____.

- a. To supervise and inspect all revenue matters
- b. To give decision in cases pertaining to land rights
- c. To recommend to the Collector for grant of arms license
- d. To inspect school administration

Answer options :

(1) Only a, b and c	(2) Only a, b and d
(3) Only a, c and d	(4) Only b, c and d

55. सरपंच निवडी संदर्भात निर्माण झालेल्या वादावर जिल्हाधिकारी यांनी दिलेल्या निर्णयाविरुद्ध कोणाकडे आणि किती दिवसांच्या आत अपील करता येते ?

- (1) जिल्हा न्यायालयाकडे 15 दिवसांच्या आत
- (2) उच्च न्यायालयाकडे 30 दिवसांच्या आत
- (3) विभागीय आयुक्ताकडे 15 दिवसांच्या आत
- (4) जिल्हा निवडणूक आयुक्ताकडे 7 दिवसांच्या आत

To whom and when can the appeal be made against the judgment of a Collector on the disputed election of a Sarpanch ?

- (1) To District Court within 15 days
- (2) To High Court within 30 days
- (3) To Divisional Commissioner within 15 days
- (4) To District Election Commissioner within 7 days

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

56. स्वर्ण जयंती ग्राम स्वराज योजनेसंदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या :

- ही योजना दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबाना सहाय्य करण्यासाठी राबविष्यात येते.
- या योजने अंतर्गत कुटुंबाना अर्थसहाय्य व शासनाचे अनुदान याद्वारे कायमस्वरूपी उत्पन्न निर्माण करणाऱ्या साधनांचा पुरवठा केला जातो.
- या योजनेत स्वसहाय्य गटांना कोणतीही भूमिका देण्यात आली नाही.

वरीलपैकी कोणते/ती विधाने ब्रोब्र आहे/त ?

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ आणि ब	(2) फक्त ब आणि क
(3) फक्त अ आणि क	(4) फक्त क

Consider the following statements regarding the Swarna Jayanti Gram Self-employment Scheme :

- This scheme is implemented to assist families living below the poverty line.
- Under this scheme financial assistance and government subsidies are provided to furnish the families with permanent income generating tools.
- Self-help groups are not assigned any role in this scheme.

Which of the statement(s) given above is/are *correct* ?

Answer options :

(1) Only a and b	(2) Only b and c
(3) Only a and c	(4) Only c

57. खालील विधाने विचारात घ्या :

- पंचायत समिती आणि जिल्हा परिषदे यांचे सदस्य थेट निवडून आलेले असतात.
- पंचायत पातळीवरील निवडणूक लढण्यासाठी कमीत कमी वय 18 वर्षे पूर्ण असले पाहिजे.
- पंचायत राज्य संस्थांच्या निवडणूका राज्य निवडणूक आयोगाच्या मार्गदर्शनाखाली घेतल्या जातात.
- पंचायतींचा वित्तीय आढावा घेण्यासाठी राज्य शासन वित्त आयोगाची स्थापना करते.

वरीलपैकी कोणते/ती विधाने ब्रोब्र आहे/त ?

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ आणि ब	(2) फक्त अ, क आणि ड
(3) फक्त अ	(4) फक्त अ आणि ड

Consider the following statements :

- The Panchayat Samiti and Zila Parishad members are directly elected.
- The minimum age should be 18 years to contest election at the Panchayat level.
- Elections to the Panchayat Raj Institutions are conducted under the guidance of the State Election Commission.
- For the financial review of Panchayats, a Finance Commission is established by the State Government.

Which of the statement(s) given above is/are *correct* ?

Answer options :

(1) Only a and b	(2) Only a, c and d
(3) Only a	(4) Only a and d

58. खालील विधाने विचारात घ्या :

अ. बलवंतराय मेहता समितीची स्थापना 1957 मध्ये करण्यात आली होती.

ब. बलवंतराय मेहता मध्य प्रदेशचे माजी मुख्यमंत्री होते.

क. ठाकुर फुलसिंग, बी.जी. राव, डी.पी. सिंग हे या समितीचे इतर सदस्य होते.

ड. भारतात सर्वप्रथम त्रिस्तरीय पंचायत राज व्यवस्थेची अंमलबजावणी राजस्थान ने केली.

वरीलपैकी कोणती विधाने वरोवर आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ, ब आणि क (2) फक्त अ, ब आणि ड

(3) फक्त अ, क आणि ड (4) फक्त ब, क आणि ड

Consider the following statements :

a. The Balwantrai Mehta Committee was established in 1957.

b. Balwantrai Mehta was the ex-Chief Minister of Madhya Pradesh.

c. Thakur Phoolsingh, B.G. Rao, D.P. Singh were the other members of the Committee.

d. Rajasthan was the first State to implement the three-tier Panchayati Raj System.

Which of the statements given above are *correct* ?

Answer options :

(1) Only a, b and c (2) Only a, b and d

(3) Only a, c and d (4) Only b, c and d

59. खालील विधाने विचारात घ्या :

अ. 73 व्या घटनादुरुस्तीची अंमलबजावणी करणारे महाराष्ट्र हे भारतातील प्रथम राज्य ठरले.

ब. 73 व्या घटनादुरुस्ती मधून मिजोरम, मेघालय आणि नागालॅण्डला सूट देण्यात आली.

वरीलपैकी कोणते/ती विधाने वरोवर आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ (2) फक्त ब

(3) अ आणि ब (4) अ आणि ब दोन्हीही नाही

Consider the following statements :

a. Maharashtra became the first Indian State to implement the 73rd Constitutional Amendment.

b. Mizoram, Meghalaya and Nagaland were exempted from the 73rd Constitutional Amendment.

Which of the statement(s) given above is/are *correct* ?

Answer options :

(1) Only a (2) Only b

(3) a and b (4) Neither a nor b

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

60. जोड्या लावा (मध्ययुगीन काळातील पंचायत) :

'A'		'B'	
अ.	मोगा	i.	शिकदार
ब.	परगणा	ii.	सरपंच
क.	प्रांत	iii.	अमलगुजार
ड.	शिक	iv.	अमीर

पर्यायी उत्तरे :

अ	ब	क	ड
(1)	iv	iii	ii
(2)	iii	iv	ii
(3)	ii	iii	iv
(4)	iii	ii	iv

Match the pairs (Panchayat in Medieval Age) :

'A'		'B'	
a.	Moga	i.	Shikdar
b.	Pargana	ii.	Sarpanch
c.	Prant	iii.	Amalgujar
d.	Shik	iv.	Amir

Answer options :

a	b	c	d
(1)	iv	iii	ii
(2)	iii	iv	ii
(3)	ii	iii	iv
(4)	iii	ii	iv

61. राष्ट्रीय न्यायिक नियुक्ती आयोग या नावाने ओळखला जाणारा आयोग मध्ये खालील व्यक्तींचा समावेश असेल :

- अ. भारताचे मुख्य न्यायमूर्ती
- ब. इतर भारताचे 2 ज्येष्ठ न्यायाधीश मुख्य न्यायमूर्तींच्या खालोखालचे
- क. संघराज्याचे, विधी आणि न्यायमंत्री
- ड. दोन विख्यात व्यक्ति, जे नामनिर्देशीत केले जातील एका कमेटी द्वारे ज्यात, पंतप्रधान, भारताचे मुख्य न्यायमूर्ती आणि विरोधीपक्षाचा नेता असेल

पर्यायी उत्तरे :

(1) पर्याय अ, ब आणि क योग्य आहेत	(2) पर्याय ब, क आणि ड योग्य आहेत
(3) फक्त पर्याय ड योग्य आहे	(4) सर्व पर्याय योग्य आहेत

There shall be a commission to be known as National Judicial Appointments commission, consisting of the following, namely :

- a. The Chief Justice of India
- b. Two other Senior Judges of the Supreme Court next to the Chief Justice of India
- c. The Union Minister Incharge of Law and Justice
- d. Two eminent persons to be nominated by the Committee consisting of Prime Minister, The Chief Justice of India and the Leader of Opposition

Answer options :

(1) Option a, b and c are correct	(2) Option b, c and d are correct
(3) Only option d is correct	(4) All options are correct

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

62. लोकपालामधील अध्यक्ष व सदस्यांबाबत तक्रारी असल्यास राष्ट्रपती, आदेशाद्वारे अध्यक्ष अथवा एखाद्या सदस्याला त्याच्या पदावरून काढून टाकील, जर अध्यक्ष अथवा सदस्य, यांच्या विरुद्ध खालील प्रकरण असेल तसे

- दिवाळखोरीचा कायदेशीर निकाल दिला असेल.
- त्याच्या कार्यालयाच्या/पदाच्या कर्तव्याबाहेर एखादी पगारी नोकरी त्याचा पदावधी दरम्यान कामाला असल्यास.
- राष्ट्रपतीच्या निष्कर्षात तो शारीरिक किंवा मानसिक दुर्बलतेमुळे पद चालु ठेवण्यास अयोग्य असल्यास.
- गैरवर्तणूकीसाठी दोषी ठरला असेल.

पर्यायी उत्तरे :

- पर्याय अ, ब आणि क योग्य आहेत
- सर्व पर्याय योग्य आहेत
- पर्याय ब, क आणि ड योग्य आहेत
- पर्याय अ, ब आणि ड योग्य आहेत

In case of a complaint against the Chairperson or member of Lokpal, the President may, by order remove from the office, the Chairperson or any member, if the Chairperson or such member as the case may be

- is adjudged insolvent.
- engages during his term of office, in any paid employment outside the duties of his office.
- in the opinion of the President, unfit to continue in office by reason of infirmity of body or mind.
- deemed to be guilty of misbehaviour.

Answer options :

- Options a, b and c are correct
- All options are correct
- Options b, c and d are correct
- Options a, b and d are correct

63. सर्वोच्च न्यायालयाचा सल्लादायी कार्यक्षेत्राचा उपयोग कोण करतात ?

(1) राष्ट्रपती	(2) पंतप्रधान
(3) भारताचे सरन्यायाधिश	(4) संसद

By whom is Advisory Jurisdiction of the Supreme Court used ?

(1) President	(2) Prime Minister
(3) Chief Justice of India	(4) Parliament

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

64. एखादी व्यक्ती, भारतीय राज्यघटनेच्या अनुच्छेद 217(2) अन्वये खालीलपैकी कोणत्या परिस्थितीत उच्च न्यायालयाचा न्यायाधीश म्हणून नियुक्ती होण्यास पात्र असणार नाही ?

- व्यक्ती भारताची नागरिक असेल तर
- त्या व्यक्तीने भारताच्या राज्यक्षेत्रात किमान 10 वर्ष न्यायिक पद धारण केलेले आहे
- ती व्यक्ती उच्च न्यायालयात अथवा दोन किंवा अधिक न्यायालयात लागोपाठ कमीतकमी 10 वर्ष अधिकता आहे
- त्या व्यक्तीची केंद्रीय मंत्रिमंडळाने शिफारस केली आहे

Under which of the following conditions as per Article 217(2) shall a person **not** be qualified for appointment of a High Court Judge ?

- He is a citizen of India
- He has held a judicial office for at least 10 years in the territory of India or of two or more such courts in succession
- He has worked for not less than 10 years as an Advocate of a High Court
- His name is not recommended by the Council of Ministers

65. खालीलपैकी कुठल्याही कारणांवरून जनहित याचिका दाखल करता येते :

- उपेक्षीत मुले
- वेठविगारी
- महिला अत्याचार, नवविवाहिता जळीत प्रकरण, बलात्कार, व खून इत्यादी साठी याचिका
- पोलीसांकडून तक्रार दाखल करून घेण्यास नकार तथा पोलीस कस्टडी मध्ये अत्याचार व मृत्यु झाल्यास

पर्यायी उत्तरे :

- पर्याय अ, ब आणि क योग्य आहेत
- पर्याय ब, क आणि ड योग्य आहेत
- सर्व पर्याय योग्य आहेत
- फक्त पर्याय अ आणि ब योग्य आहेत

Ordinarily the letter or petition falling under the following categories should be entertained as Public Interest Litigation :

- Neglected children
- Bonded labour matters
- Petition against atrocities on women, bride burning, rape and murder, etc
- Petition against the police for refusing to register a case and also for harassment by police in police custody

Answer options :

- Options a, b and c are correct
- Options b, c and d are correct
- All options are correct
- Only options a and b are correct

66. दहाव्या योजनेसाठी खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने लागू होते ?
 अ. दहाव्या योजनेचा कालावधी 1 एप्रिल, 2002 ते 31 मार्च, 2007 होता
 ब. जी.डी.पी. वृद्धी इषांक 8%
 क. औद्योगिक वृद्धी इषांक 10%
 ड. 2007 पर्यंत साक्षरता वाढ 7%

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ (2) फक्त अ आणि ड
 (3) फक्त अ, ब आणि क (4) यापैकी सर्व

Which of the following statement/s is/are applicable for the Tenth Plan ?

a. The Tenth Plan's duration was 1 April, 2002 – 31 March, 2007
 b. Target of GDP growth was 8%
 c. Target of industrial growth was 10%
 d. Increase of literacy to 7% by 2007

Answer options :

(1) Only a (2) Only a and d
 (3) Only a, b and c (4) All of the above

67. खालीलपैकी कोणी विकासाची वेतन-वस्तू व्युहरचना तयार केली ?
 (1) महाल्नोबीस
 (2) रैनर नर्क्स
 (3) सी.एन. वकील आणि पी.आर. ब्रह्मानंद
 (4) जगदीश भगवती

Who of the following formulated the wage-goods strategy of development ?

(1) Mahalanobis
 (2) Ragnar Nurkse
 (3) C.N. Vakil and P.R. Brahmananda
 (4) Jagdish Bhagwati

68. भारतातील बेरोजगारीची मुख्य कारणे कोणते/ती आहे/त ?
 अ. शिक्षणाचा अभाव ब. रोजगार धोरण
 क. अयोग्य तंत्रज्ञान ड. दारिद्र्य

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ आणि ब (2) फक्त क (3) फक्त अ आणि ड (4) यापैकी सर्व

Which is/are the main cause/s of unemployment in India ?

a. Lack of education b. Employment policy
 c. Inappropriate technology d. Poverty

Answer options :

(1) Only a and b (2) Only c (3) Only a and d (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

69. राष्ट्रीय उत्पन्नामध्ये 2·1 टक्के दराने दरवर्षी वाढ घडवून – आणणे हे पहिल्या पंचवार्षिक योजनेचे लक्ष्य होते, प्रत्यक्षात ते _____ पूर्ण झाले.

- (1) प्रतिवर्षी 3·3 टक्के दराने
- (2) प्रतिवर्षी 4·2 टक्के दराने
- (3) प्रतिवर्षी 4·5 टक्के दराने
- (4) प्रतिवर्षी 5·6 टक्के दराने

The First Five Year Plan's target was 2·1 percent per annum increase in national income, actually it was fulfilled by

- (1) 3·3 percent per annum
- (2) 4·2 percent per annum
- (3) 4·5 percent per annum
- (4) 5·6 percent per annum

70. खालीलपैकी भारताचे कोणते राज्य उच्च मानव विकास आणि तुलनात्मक कमी उत्पन्न अशी जास्त तफावत दर्शविते ?

- (1) महाराष्ट्र
- (2) पंजाब
- (3) गुजरात
- (4) केरळ

Which of the following States in India shows a wide variation in higher human development and relatively lower income ?

- (1) Maharashtra
- (2) Punjab
- (3) Gujarat
- (4) Kerala

71. भारतीय अर्थव्यवस्थे समोरील मुळ्य आव्हाने कोणती ?

- अ. अल्पदरडोई उत्पन्न
- ब. उत्पन्नातील विषमता
- क. दारिद्र्य
- ड. बेरोजगारीची समस्या

पर्यायी उत्तरे :

- (1) फक्त अ
- (2) फक्त क
- (3) फक्त अ आणि क
- (4) यापैकी सर्व

Which are the main challenges in the Indian Economy ?

- a. Low per capita income
- b. Income inequality
- c. Poverty
- d. Problem of unemployment

Answer options :

- (1) Only a
- (2) Only b
- (3) Only a and c
- (4) All of the above

72. खालील विधाने विचारात घ्या :

अ. 1984 मध्ये महाराष्ट्र शासनाने प्रादेशिक असमतोलवर सत्यशोधन समिती नियुक्ती केली.

ब. डॉ. वि.म. दांडेकर त्या समितीचे अध्यक्ष होते.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त ?

(1) फक्त अ (2) फक्त ब (3) अ आणि ब (4) यापैकी नाही

Consider the following statements :

a. In 1984, the Government of Maharashtra appointed a fact finding committee on regional imbalances.

b. Dr. V.M. Dandekar was the Chairman of that committee.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) Only a (2) Only b (3) a and b (4) None of these

73. दहाव्या योजनेत कोणत्या क्षेत्राला 'गाभा क्षेत्र' मानण्यात आले ?

अ. औद्योगिक क्षेत्र

ब. कृषी क्षेत्र

क. सहकारी क्षेत्र

ड. शिक्षण क्षेत्र

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ (2) फक्त अ आणि ब (3) फक्त ब (4) यापैकी नाही

Which sector is assumed as 'Core sector' in the Tenth Plan ?

a. Industrial sector

b. Agricultural sector

c. Co-operative sector

d. Educational sector

Answer options :

(1) Only a (2) Only a and b (3) Only b (4) None of the above

74. 2011 – 12 या वर्षी 2004 – 05 च्या स्थिर किंमतीला तृतीय क्षेत्राचा शेकडा हिस्सा काय आहे ?

(1) 16.48 (2) 26.11 (3) 57.42 (4) 29.64

What was the percentage share of tertiary sector at constant price of 2004 – 05 in the year 2011 – 12 ?

(1) 16.48 (2) 26.11 (3) 57.42 (4) 29.64

75. खालीलपैकी कोणता अंक 1999 – 2000 मधील भारतातील दारिद्र्याचे प्रमाण दर्शवितो ?

(1) 36.0% (2) 27.10% (3) 26.1% (4) 37.3%

Which of the following figures indicates rural poverty ratio of India in 1999 – 2000 ?

(1) 36.0% (2) 27.10% (3) 26.1% (4) 37.3%

काच्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

76. खालील 1 ते 20 या नैसर्गिक संख्यांच्या यादीत लगतच्या जोडीची बेरीज मूळ संख्या आहे. यादी अभ्यासा आणि त्यासंबंधीचे चुकीचे विधान निवडा.

20, A, 16, 15, 4, B, 12, C, 10, 7, 6, D, 2, 17, 14, 9, 8, 5, 18, E

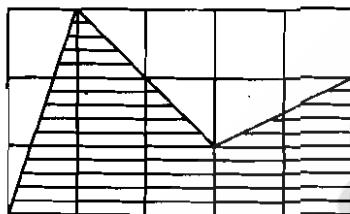
- (1) D या वर्णाक्षराची किंमत B च्या किंमतीनुसार बदलते.
- (2) E या वर्णाक्षराची किंमत निश्चितपणे 13 आहे.
- (3) A या वर्णाक्षराची किंमत निश्चितपणे 3 आहे.
- (4) B ची किंमत एक तर 1 किंवा 19 असेल.

Given below is a list of natural numbers 1 to 20 in such a way that sum of each adjacent pair is a prime number. Study the list and select the false statement with respect to it.

20, A, 16, 15, 4, B, 12, C, 10, 7, 6, D, 2, 17, 14, 9, 8, 5, 18, E

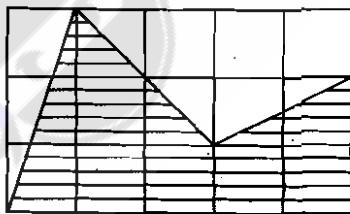
- (1) Value of alphabet D changes according to value of B.
- (2) Value of alphabet E is definitely 13.
- (3) Value of alphabet A is definitely 3.
- (4) Value of B may be either 1 or 19.

77. सोबतच्या आयताकाराच्या रेखांकित भागाचे निर्देशन करणारा अपूर्णांक निवडा.

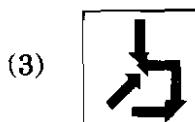
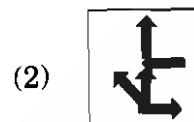
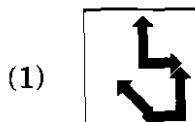
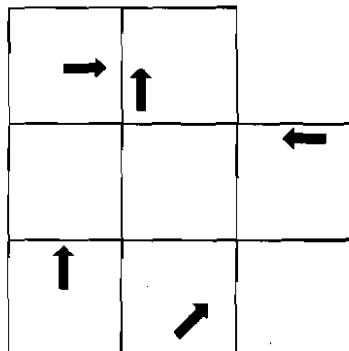
- (1) $\frac{8}{15}$
- (2) $\frac{17}{30}$
- (3) $\frac{5}{8}$
- (4) $\frac{1}{2}$

Select the fraction that represents lined part of the accompanying rectangle.

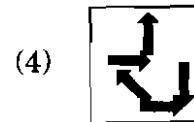
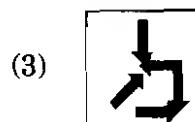
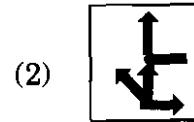
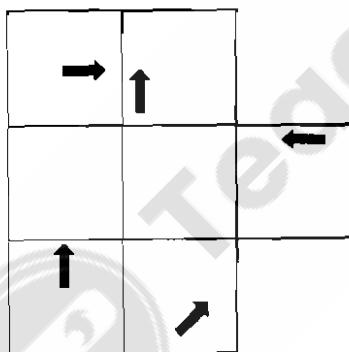

- (1) $\frac{8}{15}$
- (2) $\frac{17}{30}$
- (3) $\frac{5}{8}$
- (4) $\frac{1}{2}$

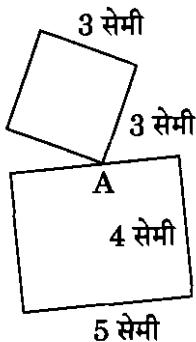
78. डावीकडे दर्शविलेले पारदर्शक कागदाचे पान पर्यायांत दाखविल्यानुसार एकेरी चौरसाकृती आकार मिळवण्यासाठी रेषांवरून दुमटले. सर्वात योग्य घडी निवडा.

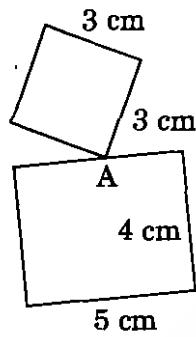
Left-hand transparent paper sheet is folded to get single square shape as shown in the options by folding along lines. Select the most appropriate fold.

79. देन मुंग्यानी A बिंदूपासून एकत्र सुरुवात केली. एक चौरसाकार सीमेवरून तर दुसरी आयताकार सीमेवरून याप्रपाणे समान गतीने चालू लागल्या. पुन्हा भेटण्यासाठी त्यांच्यापैकी प्रत्येकीला सेमी मध्ये चालावे लागणारे किमान अंतर निवडा.

Two ants start from point A together and walk at the same speed, one along square boundary and other along rectangular boundary. Select the minimum distance in cm each one of them needs to cover for meeting again.

80. गुलाबी रंगाचे 19 आणि निळ्या रंगाचे सतरा एकसारखे फुगे, दोन निळे फुगे एकत्र येणार नाहीत अशा पद्धतीने वांधायचे झाले तर ते जितक्या प्रकारे करता येईल ती संख्या निवडा.

(1) $^{20}\text{C}_{17}$ (2) $^{19}\text{C}_{17}$ (3) $^{20}\text{C}_{16}$ (4) $^{19}\text{C}_{16}$

Select the number of ways 19 pink balloons and 17 blue balloons be tied in a row so that no two blue balloons are together if all are otherwise identical.

(1) $^{20}\text{C}_{17}$ (2) $^{19}\text{C}_{17}$ (3) $^{20}\text{C}_{16}$ (4) $^{19}\text{C}_{16}$

81. जयाने 8 तासात 50 किमी अंतराचा प्रवास केला. पैकी काही अंतर तिने ताशी 4 किमी याप्रमाणे पायी चालून कापले आणि काही अंतर ताशी 10 किमी याप्रमाणे सायकलने कापले ती किती अंतर चालली?

(1) 40 کیلومیٹر (2) 30 کیلومیٹر (3) 20 کیلومیٹر (4) 10 کیلومیٹر

Jaya travelled a distance of 50 km in 8 hours. She covered a part of distance on foot at the rate of 4 km per hour and a part on a bicycle at the rate of 10 km per hour. How much distance did she travel on foot ?

(1) 40 km (2) 30 km (3) 20 km (4) 10 km

काढ्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

82. सुखप्राप्तीच्या नावाखाली जे काही चालते तो बहुत करून फक्त स्वजाणीव नष्ट करण्याचा प्रयत्न असतो. जर एखाद्याने प्रश्न विचारून सुरुवात केली; माणूस म्हणजे काय आहे, त्याच्या गरजा काय आहेत, तो स्वतःला उत्तमपणे कसा अभिव्यक्त करू शकेल, असे प्रश्न विचारायला सुरुवात केली तर त्याला उलगडा होईल की फक्त काम टाळण्याचे सामर्थ्य असणे आणि जन्मापासून ते मरणापर्यंत विद्युत प्रकाशात आणि डबाबंद संगीताच्या स्वरांत सूर जुळवून स्वतःचे जीवन व्यतीत करणे हे सुखासाठी नसते. माणसाला उब, समाज, रिकामपण, आराम आणि सुरक्षा यांची गरज असते. त्याला एकांताची, सृजक कामाची आणि आश्चर्याची अनुभूती देणाऱ्या संवेदनेचीही गरज असते. जर त्याने हे ओळखले तर तो विज्ञानाच्या व उद्योगप्रधान्यवादी उत्पादनाचा वापर नेहमी तीच चाचणी उपयोगात आणून तारतम्याने करेल; हे (उत्पादन) माझे माणूसपण वाढवेल की माणूसपण कमी करेल ? यातून तो शिकेल की उच्चतम समाधान हे एकाच वेळी निवांत होणे, आराम करणे, पत्ते खेळणे, मद्यपान करणे व स्त्रीसंग करणे यातून मिळत नाही.

संहितेच्या सुरुवातीच्या भागातील प्रश्नातून उघड होते की लेखकाने अध्याहृत धरले आहे की

- (1) माणसांना भौतिक गरजांबरोबरीने इतर गरजा आहेत.
- (2) विज्ञानाच्या उत्पादनांमुळे माणसे स्वतःच्या सत्य स्वरूपापासून विभक्त झालेली आहेत.
- (3) माणसे नेहमी जीवनाचा अर्थ शोधण्यात गुंतलेली असतात.
- (4) माणसे नेहमी जीवनाच्या ध्येयाचे मूल्यमापन करण्यात गुंतलेली असतात.

Much of what goes by the name of pleasure is simply an effort to destroy consciousness. If one started by asking, what is man ? What are his needs ? How can he best express himself ? One would discover that merely having the power to avoid work and live one's life from birth to death in electric light and to the tune of tinned music is not a reason for doing so. Man needs warmth, society, leisure, comfort and security : he also needs solitude, creative work and the sense of wonder. If he recognized this, he could use the products of science and industrialism eclectically, applying always the same test : does this make me more human or less human ? He would then learn that the highest happiness does not lie in relaxing, resting, playing poker, drinking and making love simultaneously.

The questions asked in the first part of the text reveal that author implies that human beings

- (1) have other needs along with physical needs.
- (2) are separated from their true nature as a result of products of science.
- (3) are always engaged in seeking the meaning of life.
- (4) are always engaged in finding the purpose of life.

83. रवि आणि कुणाल हॉकी व व्हॉलीबॉलचे उत्तम खेळाडू आहेत. सचिन व रवि हॉकी व बेसबॉलचे उत्तम खेळाडू आहेत. गौरव व कुणाल क्रिकेट व व्हॉलीबॉलचे उत्तम खेळाडू आहेत. सचिन, गौरव व मनदीप फुटबॉल व बेसबॉलचे उत्तम खेळाडू आहेत.

हॉकी, क्रिकेट व व्हॉलीबॉलचा उत्तम खेळाडू कोण आहे ?

- (1) सचिन
- (2) कुणाल
- (3) रवि
- (4) गौरव

Ravi and Kunal are good in Hockey and Volleyball. Sachin and Ravi are good in Hockey and Baseball. Gaurav and Kunal are good in Cricket and Volleyball. Sachin, Gaurav and Mandip are good in Football and Baseball.

Who is good in Hockey, Cricket and Volleyball ?

- (1) Sachin
- (2) Kunal
- (3) Ravi
- (4) Gaurav

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

84. “भारतात बनवा” या अभियानासंदर्भात लेखकाने नोंदवलेले निरीक्षण अभ्यासा :

जमीन, श्रमिक आणि भांडवल यांच्या एकत्रीकरणातून आर्थिक उत्पादन निर्माण होते. पण यासंदर्भात अगणित अडथळे व्यवसायाच्या आड येतात. भारतातील भूसंपादन कायदे नकारात्मक आहेत. जमीन खेरेदी बहुतेक उद्योजकांना परावृत्त तरी करते वा त्यांना भ्रष्टाचाराचा मार्ग पत्करावा लागतो. सध्याचे भूसंपादन कायदे कुचकामी आहेत. भूमालकीच्या नोंदींची परिस्थिती भेद्यानक असताना कोणालाही त्यातून काही भले करण्याच्या संधीच नाहीत. फक्त खेड्यातील लोकांचे शहरी जीवनाकडे होणारे स्थलांतरच जमिनीचा प्रश्न सोडवू शकेल. दुर्दैवाने भारतातील शहरीकरण गती जगात सर्वात मंद आहे.

वरील माहितीसंबंधातील उचित अर्थनिर्वचनने निवडा.

- अ. भारतातील शहरीकरण गती जगात सर्वात मंद असल्यामुळे “भारतात बनवा” हे अभियान मागे पडत आहे.
- ब. खेड्यातील लोकांनी शहरात स्थलांतर करून उद्योग उभारणीसाठी खेड्यातील जमीन मोकळी केली पाहिजे.
- क. शासनाने उद्योगांच्या उभारणीसाठी खेड्यातील भूसंपादन सुलभ करणारे कायदे बनवायला हवेत.
- ड. राष्ट्रीय विकासासाठी शासनाने खेड्यातील लोकांना शहरी क्षेत्रात स्थलांतरित होणे अनिवार्य केले पाहिजे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ वगळता एकही नाही	(2) ड वगळता सर्व
(3) ब वगळता एकही नाही	(4) ब वगळता सर्व

Study the following observation noted by author with respect to “Make in India” initiative :

Economic production arises from a combination of land, labour and capital. But with this respect, the hurdles for business are immense. India's land acquisition laws are impossible. Trying to buy land drives most entrepreneurs to distraction – or resort to corruption. The current land acquisition legislation is unworkable. And given the terrible state of land records, there is no chance anyone can do better. Only the movement of the rural population to urban life will solve the land problem. Unfortunately, India's urbanization is one of the slowest in the world.

Select the appropriate interpretation/s with respect to the above information.

- a. “Make in India” initiative is suffering as India's urbanization is one of the slowest in the world.
- b. Rural population should migrate to the urban areas and vacate rural land for setting up industries.
- c. Government should make laws favourable for procuring rural land for setting up industries.
- d. Government should make it compulsory for rural population to migrate to the urban area for national development.

Answer options :

(1) None but a	(2) All but d
(3) None but b	(4) All but b

85. स्वतःच्या *The News : A User's Manual.* (बातम्या: वापरणाऱ्यांसाठी मार्गदर्शिका) या पुस्तकात डे बॉझन यांनी 'आदर्श बातम्या संघटनेची' कल्पना केली आहे. हे संघटन फक्त समाजाच्या सदस्यांचे जीवन संपन्न करण्यासाठी अस्तित्वात असावे अशी त्यांची अपेक्षा आहे. त्यांच्या 'आदर्श बातम्या' या कल्पनेला पाठबळ न देणारे/री विधान/ने निवडा.

- अ. राजकीय बातम्या आपल्या देशाच्या सामाजिक वास्तवाचे सहानुभूतियुक्त चित्र रंगवतील आणि नियमितपणे घडणाऱ्या वाईट गोष्टी सुधारण्यासाठी कृती करायला प्रोत्साहन देतील.
- ब. जागतिक बातम्या अन्य संस्कृतींचे तपशीलात जाऊन संवेदनशील विहंगदृष्टी निर्माण करून आपल्याला जागतिक प्रदेशवादाच्या बंधनातून मोकळे करतील.
- क. युद्धाच्या बातम्या आपले युद्धवीर आपल्याला शत्रूंपासून सुरक्षित ठेवण्यासाठी कसे संघर्ष करतात ही माहिती मिळवायला मदत करतील व त्यामुळे आपल्याला त्यांचे बलिदान आणि शत्रूंचे मरण साजरे करता येईल.
- ड. गुन्ह्याच्या बातम्या माणसाचे चिवट असे अविकेकी वर्तन शिवाय स्वतःच्या भावनिक इच्छा समजून घेण्याची आणि नियंत्रित करण्याची गरज या दोन्ही बाबी ठळकपणे मांडतील.

पर्यायी उत्तरे :

- (1) क खेरीज सर्व
- (2) क खेरीज एकही नाही
- (3) सर्व कारण त्या राष्ट्रवादाला महत्व देत नाहीत
- (4) एकही नाही कारण त्या कल्पना आपल्याला माणूस म्हणून आपले परिप्रेक्ष्य रुदावण्याला मदत करतात

De Botton imagines 'ideal news organisation' in his new book *The News : A User's Manual*. He expects that this organization exists solely to enrich lives of the members of society. Select the statement/s that/those does/do not support/s his imagination about 'ideal news'.

- a. Political news would paint a sympathetic picture of the social realities of our nation and encourage action to correct its 'systematic ills'.
- b. World news would create a detailed, sensory overview of other cultures for helping us to break the shackles of our 'globalised provincialism'.
- c. War news would help us to know how our war heroes struggle to keep us safe from our enemies so that we can celebrate their sacrifice and killing of enemies.
- d. Crime reporting would highlight chronic human folly and the need to both understand and control our emotional impulses.

Answer options :

- (1) All but c
- (2) None but c
- (3) All as they don't give any importance to nationalism
- (4) None as all of them are helping us to widen our perspectives as human beings

काच्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

86. विधाने : अ. सर्व स्वीच प्लग आहेत.
 ब. काही प्लग बल्ब आहेत.
 क. सर्व बल्ब होल्डर्स आहेत.
 निष्कर्ष : I. सर्व होल्डर्स प्लग आहेत.
 II. काही प्लग स्वीच आहेत.

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) निष्कर्ष I सत्य आहे
- (2) निष्कर्ष II सत्य आहे
- (3) निष्कर्ष I व II, दोन्ही सत्य आहेत
- (4) निष्कर्ष I व II, दोन्ही असत्य आहेत

Statements : a. All switches are plugs.
 b. Some plugs are bulbs.
 c. All bulbs are holders.

Conclusions : I. All holders are plugs.
 II. Some plugs are switches.

Find the **correct** alternatives :

- (1) Conclusion I is true
- (2) Conclusion II is true
- (3) Conclusions I and II, both are true
- (4) Conclusions I and II, both are untrue

87. एका विमान चालक चमूमध्ये श्री आदित, श्री धनंजय व श्री अमोघ हे चालक, सह-चालक आणि उड्हाण अभियंता आहेत. मात्र ते याच क्रमाने असतील असे नाही. खालीलपैकी विवरण या तिघांकरिता खरे आहे.

I. सह-चालक एकुलता एक मुलगा असून तो सर्वांत कमी कमावतो.
 II. अमोघचे लग्न धनंजयच्या बहिणीशी झालेले आहे आणि तो चालक पेक्षा अधिक कमावतो.

सह-चालक कोण आहे ?

(1) आदित	(2) धनंजय
(3) अमोघ	(4) आदित किंवा अमोघ

In a certain flight crew, the positions of the pilot, copilot and flight engineer are held by Mr. Aadit, Mr. Dhananjay and Mr. Amogh, though not necessarily in that order given. The following statements are true for all the three :

I. The copilot is an only child and earns the least.
 II. Amogh is married to Dhananjay's sister and earns more than the pilot.

Who is the copilot ?

(1) Aadit	(2) Dhananjay
(3) Amogh	(4) Either Aadit or Amogh

88. एक व्यक्ती टॅक्सीने 10 किमी अंतर कापण्याकरिता ₹ 160 देते, ज्यामध्ये प्रारंभिक काही निश्चित दर समाविष्ट आहेत. एक इतर व्यक्ती 16 किमी अंतर कापण्याकरिता ₹ 276 देते आणि त्यासाठी टॅक्सी चालक प्रारंभिक काही निश्चित दराच्या दुप्पट दर आकारतो. तर टॅक्सीचे प्रति किलोमीटर दर किती आहे ?

(1) ₹ 10
 (2) ₹ 13
 (3) ₹ 11
 (4) ₹ 17

A man paid ₹ 160 while travelling 10 km in a taxi which has some initial fixed charges. Another man paid ₹ 276 for travelling 16 km and the taxi driver charged double of the initial fixed charges from him.

Then the charges of the taxi per km are

(1) ₹ 10
 (2) ₹ 13
 (3) ₹ 11
 (4) ₹ 17

89. बडिलांचे सध्याचे वय मोठ्या मुलाच्या वयाच्या दुप्पट आहे. दहा वर्षांनंतर बडिलांचे वय धाकट्या मुलाच्या वयाच्या तिप्पट होईल. जर त्यांच्या दोन मुलांच्या वयात 15 वर्षांचे अंतर आहे. तर बडिलांचे आजचे वय किती ?

(1) 110 वर्षे   (2) 70 वर्षे   (3) 60 वर्षे   (4) 50 वर्षे

The present age of the father is twice that of the elder son. Ten years hence, the age of the father will be three times that of the younger son. If the difference in the ages of the two sons is 15 years, the present age of the father is

(1) 110 years   (2) 70 years   (3) 60 years   (4) 50 years

90. वर्गातील 40% विद्यार्थ्यांनी गणितासाठी आणि 70% भूगोलासाठी नावे नोंदवली आहेत. जर 15% विद्यार्थ्यांनी गणित व भूगोल या दोन्हीसाठी नावे नोंदवलेली असतील तर, दोन्ही विषयांपैकी एकाहीसाठी नाव न नोंदवलेल्या विद्यार्थ्यांची टक्केवारी निवडा.

(1) 5   (2) 15   (3) 0   (4) 25

In a class, 40% of the students enrolled for Maths and 70% enrolled for Geography. If 15% of the students enrolled for both Maths and Geography, choose the percentage of the students of the class which did not enrol for either of the two subjects.

(1) 5   (2) 15   (3) 0   (4) 25

91. महाराष्ट्रातील लोकसंख्येची घनता काढण्याकरिता खालील सूत्राचा वापर केला जातो :

अ. महाराष्ट्राची लोकसंख्येची घनता = $\frac{\text{महाराष्ट्राची लोकसंख्या}}{\text{एकूण जिल्ह्याची लोकसंख्या}}$

ब. महाराष्ट्राची लोकसंख्येची घनता (चौ.किमी) = $\frac{\text{महाराष्ट्राची एकूण लोकसंख्या}}{\text{महाराष्ट्राचे एकूण क्षेत्रफळ (चौ.किमी)}}$

क. महाराष्ट्राची लोकसंख्येची घनता = $\frac{\text{जिल्ह्याचे एकूण क्षेत्रफळ (चौ.किमी) }}{\text{महाराष्ट्राचे एकूण क्षेत्रफळ (चौ.किमी)}}$

पर्यायी उत्तरे :

- (1) अ बरोबर
- (2) ब बरोबर
- (3) अ व ब बरोबर
- (4) क बरोबर

Calculating the density of population in Maharashtra using the following formula :

a. Population density of Maharashtra = $\frac{\text{Population of Maharashtra}}{\text{Total Population of Districts}}$

b. Population density of Maharashtra (sq. km)

$$= \frac{\text{Total Population of Maharashtra}}{\text{Total area of Maharashtra (sq. km)}}$$

c. Population density of Maharashtra = $\frac{\text{Total District area (sq. km)}}{\text{Total area of Maharashtra (sq. km)}}$

Answer options :

- (1) a is correct
- (2) b is correct
- (3) a and b are correct
- (4) c is correct

92. खालील विधानांपैकी चूकीचे विधान कोणते ?

- अ. बुद्धिवंतांच्या स्थलांतरामुळे आगमन क्षेत्रात तरुण व प्रतिभावान लोकांची भर पडते.
- ब. आगमन क्षेत्राला या बुद्धिवंतांचा चांगला लाभ होतो.
- क. बुद्धिवंतांच्या स्थलांतरामुळे आगमन क्षेत्रावर वाईट परिणाम होतात.
- ड. बुद्धिवंतांच्या स्थलांतरामुळे आगमन क्षेत्राचा आर्थिक विकास अधिक वेगाने होतो.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त अ	(2) ब व ड
(3) फक्त क	(4) वरीलपैकी एकही नाही

Which of the following statements is **incorrect** ?

- a. Intellectual migration leads to increase in young and talented people in the arrival region.
- b. Intellectual people benefit the arrival region.
- c. Migration of intellectual people badly affects the arrival region.
- d. Migration of intellectual people results in fast economic development of the arrival region.

Answer options :

(1) Only a	(2) b and d
(3) Only c	(4) None of the above

93. सहयाद्री पर्वताची महाराष्ट्रातील लांबी किती किमी. आहे ?

(1) 420	(2) 440	(3) 470	(4) 520
---------	---------	---------	---------

What is the length (km) of Sahyadri Mountains of Maharashtra ?

(1) 420	(2) 440	(3) 470	(4) 520
---------	---------	---------	---------

94. बालाघाट पठाराच्या उत्तरेस व दक्षिणेस अनुक्रमे कोणत्या नद्यांची खोरी आहेत ?

(1) गोदावरी व भीमा	(2) नर्मदा व तापी
(3) पंचगंगा व घटप्रभा	(4) वैनगंगा व पैनगंगा

Which river basins lie to the north and south of the Balaghat Plateau ?

(1) Godavari and Bhima	(2) Narmada and Tapi
(3) Panchganga and Ghatprabha	(4) Wainganga and Penganga

95. अस्तांभा शिखर महाराष्ट्राच्या कोणत्या जिल्ह्यात आहे ?

(1) नाशिक	(2) अमरावती	(3) नंदुरबार	(4) धुळे
-----------	-------------	--------------	----------

The Astambha peak is in which district of Maharashtra ?

(1) Nashik	(2) Amaravati	(3) Nandurbar	(4) Dhule
------------	---------------	---------------	-----------

कचव्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

96. 'बॉम्बे हाय' हे तेलक्षेत्र मुंबईच्या पश्चिमेस किती अंतरावर (किमी) आहे ?
 (1) 172 किमी (2) 174 किमी (3) 176 किमी (4) 178 किमी

What is the distance (km) from the 'Bombay High' oilfield to the western side of Mumbai ?

(1) 172 km (2) 174 km (3) 176 km (4) 178 km

97. खाली नमूद जिल्ह्यांची अनुक्रमाने पुनर्रचना तेथील वनक्षेत्रां प्रमाणे (चौ.किमी) उतरत्या क्रमाने लावा.

अ. चंद्रपूर ब. गडचिरोली क. गोंदिया
 ड. अमरावती ई. वर्धा

पर्यायी उत्तरे :

(1) ड, ई, ब, क, अ (2) अ, ब, क, ड, ई
 (3) ब, अ, ड, क, ई (4) क, ड, ई, ब, अ

Arrange the following districts as per the availability of forested area (sq. km) in descending order.

a. Chandrapur b. Gadchiroli c. Gondia
 d. Amaravati e. Wardha

Answer options :

(1) d, e, b, c, a (2) a, b, c, d, e
 (3) b, a, d, c, e (4) c, d, e, b, a

98. 2011 च्या जनगणनेनुसार लोकसंख्येच्या बाबतीत महाराष्ट्राचा भारतात कितवा क्रमांक लागतो ?

(1) पहिला (2) दुसरा (3) तिसरा (4) चौथा

What is the rank of Maharashtra in population in India, according to 2011 census ?

(1) First (2) Second (3) Third (4) Fourth

99. खालीलपैकी महाराष्ट्रामध्ये मराठीभाषेनंतर कोणत्या दोन भाषा सर्वात जास्त लोक बोलतात ?

अ. तामिळ ब. मल्याळी क. सिंधी ड. कन्नड
 ई. बंगाली फ. पंजाबी

पर्यायी उत्तरे :

(1) अ व ब (2) क व ड (3) ई व फ (4) अ व ड

Which of the following are the two highest spoken languages by the people after Marathi language in Maharashtra ?

a. Tamil b. Malayalam c. Sindhi d. Kannad
 e. Bengali f. Punjabi

Answer options :

(1) a and b (2) c and d (3) e and f (4) a and d

100. खालीलपैकी कोणती नदी गोदावरीच्या उजव्या बाजूची उपनदी आहे ?

(1) मांजरा (2) शिवना (3) दुधना (4) साबरी

Which of the following rivers is the right bank tributary of Godavari ?

(1) Manjira (2) Shivanा (3) Dudhana (4) Sabari

सूचना — (पृष्ठ 1 वरून पुढे.....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या “परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82” यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रुक्मेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वतःबरोबर परीक्षाकक्षाबाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. मात्र परीक्षाकक्षाबाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग.1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.

नमुना प्रश्न

प्र. क्र. 201. सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलतः प्रयत्न केले ?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद्र विद्यासागर
 (3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले
 ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर “(3) राजा राममोहन रॉय” असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर “(3)” होईल. यास्तव खालीलप्रमाणे प्रश्न क्र. 201 समोरील उत्तर-क्रमांक “(3)” हे वर्तुल पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.

प्र. क्र. 201. ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तर-क्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्नक्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुल पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

